

Пташник-Середюк О.І., старший викладач
кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Прикарпатського факультету Національної
академії внутрішніх справ, кандидат соціологічних
наук

ПРО ОКРЕМІ КРИТЕРІЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ФАХОВИХ МОВ

Упродовж останніх років українська фахова лексика стала об'єктом багатьох досліджень, що пов'язано з процесом державотворення та утвердження української літературної мови в усіх сферах державно-політичного та культурного життя суспільства.

Поняття «фахова мова»(нім. «*Fachsprache*») вперше з'явилося в німецькій лінгвістиці, тому в цій мові воно є найкраще опрацьованим і його визначення є найбільш поширеним. Так, німецький лінгвіст Лотар Хоффман визначає фахову мову як «сукупність усіх мовних засобів, які використовуються у спеціально окресленій комунікативній

сфері з метою досягнення порозуміння між усіма фахівцями галузі».

Під сукупністю мовних засобів Л. Хоффман розуміє не лише фонетичні, морфологічні і лексичні елементи та правила синтаксису, але і їх функціональну взаємодію у випадку будь-яких можливих у цій області актах комунікації. Усі ці мовні засоби він розподілив на три класи:

- мовні засоби, які наявні у всіх субмовах;
- мовні засоби, які наявні у всіх фахових мовах;
- мовні засоби, які наявні лише в одній фаховій мові.

Фахові мови можна поділити як за екстралінгвістичними, так і за власне мовними ознаками. Відповідно до екстралінгвістичних ознак виокремлюють:

- фахові мови за предметним змістом (мови біології, спорту, медицини, тощо);
- фахові мови за характеристикою носіїв, індивідів: за віком (мова молоді, дітей), за гендерною ознакою (мова жінок, чоловіків), за соціальною, груповою ознакою (мова злодіїв, наркоманів).

Згідно з лінгвістичними критеріями виокремлюють такі типи фахових мов:

- мови, які мають свою особливу систему як в граматиці, так і в лексиці (латинська мова та есперанто, мови міжнародного спілкування, санскрит і церковнослов'янська мови, мови релігійно-культові, мови програмування)

- мови, які мають свою особливу систему лише в лексиці (більшість мов науки, техніки, групових жаргонів);

- мови, які мають особливу систему в синтаксисі (більшість фахових мов);

- мови змішаного типу, які мають, як правило, свою особливу систему в лексиці й лише частково в граматиці (мови хімії, біології, математики);

- мови, які зберігають розвинену морфологію (мови гуманітарних наук, жаргони);

- мови із залишковою морфологією (мови природничих наук);

- мови з відносно жорсткою ієрархією семантичної структури, зокрема однозначність слів (всі мови науки, техніки,

професійні жаргони, інформаційно-пошукові мови, мови програмування);

- мови з розмитою дифузною семантичною структурою у сфері непередметної лексики (групові жаргони);

- мови з розвиненою синонімією (професійні мови, жаргони, арго);

- мови з нейтральною, нульовою експресивністю в лексиці (мови ділового спілкування, мови науки, техніки, юриспруденції).

Таким чином, фахові мови характеризуються перш за все наявністю спеціальної лексики, яка слугує для спілкування в певній комунікативній сфері. Проаналізувавши основні ознаки фахових мов, ми дійшли думки, що розробка питань, пов'язаних з різними аспектами теорії фахових мов в українській лінгвістичній традиції, досліджена недостатньо і продовжує бути актуальною дотепер.